

U Maclju su komunisti pobili oko 15 000 ljudi, a među njima i 21 svećenika, franjevca i bogoslova

OSLUHNIMO KAKVU PORUKU UPUĆUJU DUŠE POKOJNIKA

Razgovor s fra Dragom Brglezom, župnikom župe sv. Jurja u Đurmancu

► Razgovarao: Krešimir Šego

Literatura svjedoči da su područja Krapine, Đurmanca, Sv. Križa Začretja, Oroslavlja i poglavito Maceljska šuma mjesta stradanja velikog broja hrvatskih vojnika, civila, žena i djece. O kolikom je broju riječ i koliko je masovnih grobišta do sada otkriveno?

Prema pisanim svjedočenjima, koja su nam danas dostupna, na području Krapine, Sv. Križa Začretja, Oroslavlja, a osobito Maceljske gore stradalo je između 13 000 i 15 000 ljudi. To su bili zarobljeni hrvatski vojnici i civili, a bilo je i žena i djece. Zločini su najvećim dijelom počinjeni nakon završetka Drugog svjetskog rata, u svibnju i lipnju 1945. kada su se kolone ljudi vraćale iz Austrije i Slovenije u Hrvatsku prolazeći svoj križni put u nadi da će se vratiti svojim domovima. Prema podacima kojima raspolažemo, u Maceljskoj je šumi oko 130 grobišta od kojih je samo jedan dio otkriven.

Jeste li uspjeli dokučiti zašto je upravo na tom prostoru likvidirano toliko ljudi? Maceljska šuma, naime, uz Jazovku, Kočevski rog i još neka mjesta ide uz bok najvećih stratišta nastalih na samom svršetku Drugog svjetskog rata?

Jedan od pravaca kojim su se kretale kolone iznemoglih zaro-

bljenih Hrvata išao je od Maribora i Ptuja preko Maceljske gore prema Krapini i Zagrebu. Kolone su zaustavljane pred Krapinom, odvajani su muškarci od žena i djece te odvođeni u logore u Mirkovcu i Oroslavlju. Sigurno je postojala i naredba od vrha, barem usmena, da se ovdje treba s njima »obračunati«. Maceljska šuma za počinitelje ovih zločina bila je idealno mjesto gdje su ih mogli sustavno mučiti i ubijati jer su bili uvjereni da za to nitko ne će saznati. Zato su ljude dopremali vagonima za stoku do Đurmanca i tjerali ih pješice do Maceljske šume, gdje bi ih svake noći ubijali i bacali u već iskopane jame.

Krapina je bila mjesto posljednjih ovozemaljskih dana i za skupinu svećenika, bogoslova i franjevaca. U jednoj noći ubijeno ih je 21 i to je najveće stratište u Zagrebačkoj nadbi-

skupiji. Što je o tom zločinu zapisao gvardijan franjevačkog samostana u Krapini? Jesu li u samostanskoj kronici navedena imena ubijenih?

I naša braća franjevci, svećenici i bogoslovi bili su žrtve tog bezumlja i mržnje. Oni su sa svojim narodom prolazili ovaj križni put i zaustavljeni su u Krapini. Iznemogli, bolesni, gladni i žedni pronašli su svoje privremeno utočište u franjevačkom samostanu i u župnom dvoru u Krapini. O tome nalazimo dragocjeno svjedočanstvo u samostanskoj kronici koju je vodio gvardijan fra Ostijan Ostrognaj. On piše o »povratnicima« koje su Englezi i Amerikanci predali jugoslavenskoj vojsci među kojima su bili i neki franjevci »koje je posjetio i pozvao u samostan da se odmore i okrijepe jer nisu jeli već preko 10 dana«. Navodi i njihova imena: dr. Josip Gunčević, ravnatelj gimnazije u Brodu i kateheta, r. 1895.; fra Ante Katavić, župnik, r. 1902.; fra Karlo Grabovičkić, vikar, r. 1912.; fra Ivan Ivanović, r. 1916., kapelan; fra Vitomir Mišić, bogoslov, r. 1921.; fra Domagoj Čubela, bogoslov, r. 1924.; fra Alfons Katavić, maturant, r. 1924.; fra Paškal Vidović, brat laik (iz Franjevačke provincije Bosne Srebrene); fra Metod Puljić, župnik, r. 1912.; fra Darinko Mikulić, mladomisnik, r. 1919.; fra Juli-

Ova knjižica, kako piše na njoj, pripadala je fra Darinku Mikuliću, hercegovačkom franjevcu ubijenom u Maclju, i jedan ju je hrvatski uznik pronašao na Križnom putu negdje na granici sa Slovenijom. Prošle godine darovao ju je Vicepostulaturi.

jan Petrović, bogoslov, r. 1923. (članovi Hercegovačke franjevačke provincije). Zatim navodi ime na svećenika i bogoslova koji su bili kod prečasnog župnika: Jozo Perčinlić, kateheta, r. 1909.; Marijan Ivandić, župnik, r. 1902.; Miroslav Radoš, župnik, r. 1910.; Nikola Duvančić, bogoslov, r. 1923.; Dragutin Turalija, bogoslov, r. 1923.; (članovi Vrhbosanske nadbiskupije); Vjekoslav Terzić, župnik, r. 1906.; Dragan Čapo, bogoslov, r. 1917. (članovi Đakovačke biskupije). Nota bene, prvospomenuti dr. Josip Gunčević je iz Đakovačke biskupije. Očito je riječ o kroničarevoj zabuni. Kasnije su došli: Nikola Ilijić, svećenik Senjske biskupije, r. 1913.; Stjepan Štromar, bistrički kapelan, r. 1915., i Branko Kukolja, r. 1921., bogoslov iz Marije Bistrice.

Vidimo da ih je ponajviše iz Vrhbosanske nadbiskupije, zapravo iz BiH. Je li u samostanskoj kronici ili u svjedočenju zabilježeno da su ispitivani i suđeni ili su s reda slani u smrt?

Kronika franjevačkog samostana u Krapini bilježi da su svi bili više puta saslušavani, da im je obećano da će dobiti propusnice do svojih kotara na nova saslušanja. Međutim, 4. lipnja 1945. svi su fratri, svećenici i bogoslovi pozvani na još jedno »saslušanje« u OZNI u Krapini. Svatko je trebao ponijeti svoje stvari što je bio znak da se ne će vratiti. Sljedeće noći 4. na 5. lipnja odvezeni su kamionom za Macelj gdje su svi mučeni i ubije-

ni. Svjedočanstva o tim događajima kroničar donosi pod naslovom »Veri martyres pro fide et patria«.

Nijedan od ubijenih svećenika nije bio političar ili se bavio vojnim poslovima, a ipak su ubijeni. Otkuda tolika mržnja prema njima i prema kojem su kriteriju gospodari života i smrti ljude slali u smrt?

Očito da su postojale stroge naredbe iz tadašnjeg političkog vrha i da je bilo dovoljno ako je netko Hrvat i katolik da je time ujedno i neprijatelj tadašnjeg poretka. Tko se nije uklapao u režim bio je dovoljan razlog za likvidaciju. Znamo, uostalom, da je Crkva bila osobito na udaru, poglavito svećenici koji su bili spremni dijeliti kob svoga naroda u tim sudbonosnim trenucima. To je strašno smetalo bezbožnoj komunističkoj vlasti pa su sve crkvene službenike nazivali klerofašistima i unutar njim neprijateljima. Franjevci, svećenici i bogoslovi bili su pastiri svoga naroda, mladi ljudi pred kojima je bio život. Ubijajući intelektualce, davali su na znanje da čovjek mora biti pokoran upravo tom režimu jer, gledano očima bezbožnika, tadašnji su nalogodavci i izvršitelji zločina zaista bili »gospodari« života i smrti.

Ni civile ni pobijene svećenike, franjevce i bogoslove nitko nije sudio. Ubijeni su onako »s reda«.

O tim se događajima šutjelo 45 godina! Zapravo, govorilo se kao što je to učinjeno u Novakovo knjizi *Magnum crimen* – na leđa su im tovareni grijesi, izmišljalo se i bez imalo ljudskog srama ili Božjega straha,

nevine se žrtve pretvaralo u zločince. Je li se u krapinskom franjevačkom samostanu čuvalo sjećanje na njih?

Zbog tadašnje politike o tim se je zločinima moralo šutjeti 45 godina. Strah je bio u kostima svih onih koji su imali saznanja ili su sami doživjeli te strahote. O tome se ni u kućama nije govorilo, a osobito se pazilo da djeca ne bi slušala što su stariji proživjeli. Kroz to vrijeme ljude se trovalo lažima, sve se izmišljalo samo da se ne bi čula istina. Znamo, uostalom, kako je to vrijeme prikazano u tadašnjim školskim udžbenicima i što smo sve morali ponavljati i recitirati samo zato da bi se zataškala istina. Ljudi koji su željeli slobodno misliti i živjeti, morali su bježati u tuđinu, a i tamo nisu bili sigurni za svoj život. No, i krapinska kronika i svjedočanstva preživjelih svjedoka čuvali su sjećanje i nadali se vremenu u kojem će se čuti barem dio istine.

Fra Drago, 1990. prestalo je jednoulje, nestali su razlozi strahu od govorenja o toj temi. Kad se počinje raditi na otkrivanju istine i otkopavanju masovnih grobišta? Što je učinjeno na krapinskom prostoru i je li učinjeno dovoljno? Koliko je jama otkopano i koliko je žrtava otkriveno u njima?

Nakon 45 godina prisilne šutnje, šutnje iz straha, dolaskom novog vremena slobode i demokracije čovjek bi očekivao da dolazi vrijeme istine. I činilo se da se stvari pokreću, ali ne za dugo. Strah je i dalje duboko ostao u ljudima, nerado se o ovoj temi govorilo, a najčešće se od te teme bježalo i privatno i javno.

Pri Saboru RH 1992. ustroje-

na je Komisija za ispitivanje žrtava rata i poraća koja je bila prisutna i na području Krapine i Maceljske gore. Nakon ispitivanja i saslušavanja pojedinih svjedoka s terena, otvorene su 23 jame (Lepa Bukva, Ilovec i Smiljanova graba) iz kojih su ekshumirane 1 163 žrtve. Komisija je, čini se, bila zatečena zadatkom pred koji je stavljena, a tek je bila na početku tog velikog posla. Predsjednik komisije bio je gosp. Vice Vukojević.

Posmrtni ostatci odvezeni su u crnim vrećama u Zagreb i smješteni u prostorije patologije Medicinskog fakulteta. U ljeto iste godine Komisija je iz neobjašnjivih razloga prestala djelovati i tu je sve stalo. Očito da je i za tadašnji hrvatski politički vrh ta stranica hrvatske povijesti bila prigrorka tema koja je ostavljena za neka druga vremena.

Nakon otkapanja jame u Lepoj Bukvi, obilježene kao jama »IVd«, pronađene su kosti svećenika, bogoslova i franjevacate hrvatskih dočasnika i časnika. Što nam kosti govore –

kako su ti ljudi stradali?

Na lokalitetu Lepa Bukva otvorena je jama »IVd« za koju se pretpostavljalo da čuva kosti svećenika, bogoslova i franjevaca. To su potvrdili i preživjeli svjedoci (Fran Živičnjak) i domaći ljudi jer su jutro nakon njihova smaknuća u blizini pronađena zrnca krunice, medaljice i dijelovi franjevačkih pasića koje su franjevci trgali i ostavljali te noći kao svoj posljednji trag.

Zbog toga je i blagopokojni kardinal Franjo Kuharić, nadbiskup zagrebački, 1991. upravo tu, uz svećeničko grobište, služio prvu spomen-misu za sve žrtve Križnoga puta. Upravo je on tada prvi put javno progovorio o zločinima koji su tu počinjeni nad nedužnim zarobljenim hrvatskim vojnicima, civilima i svećenicima.

U toj su jami bile i kosti hrvatskih časnika i dočasnika, a njihove lubanje svjedoče i kako su ubijeni. Postoje lubanje s tragom metka i lubanje smrskane tupim predmetom o čemu svjedoče i snimke. Tu se spominje i krvoločni Stjepan Hršak, zapovjednik vojne OZNE,

Ovdje su bili ubijeni i zakopani franjevci, svećenici i bogoslovi

koji se osobno pohvalio da je »likvidirao popove« trofejnim pištoljem Walter 7,65 mm. On i danas slobodno hoda Zagrebom i živi na Tuškancu u vili koju mu je Josip Broz Tito dao kao nagradu za »zasluge za narod«.

Sramotno je da su kosti žrtava godinama stajale u vrećama za smeće na odjelu za patologiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Zašto se to dogodilo?

Ponajprije treba reći da 1992. ekshumirane kosti nisu na stručan način obrađene, nego samo sortirane da bi se otpremile u Zagreb. O ekshumaciji nije obaviještena rodbina, nisu identificirani pojedini svećenici, franjevci, časnici, vojnici, a ni civili. Dragocjeni svjedoci ovih zločina bili su Mladen Šafranko, pratitelj žrtava, i Fran Živičnjak koji se čudom spasio. Obojica su umrli pod čudnim okolnostima jer su progovorili o ovim zločinima.

Kosti su 13 godina stajale u crnim vrećama na patologiji Medicinskog fakulteta. Činilo se da su zaboravljene, a onda su neko me zasmetale jer je trebalo uređivati tavanski prostor. Tada su odgovorni s patologije zatražili od vlasti da se kosti premjeste. Župni ured u Đurmancu poslao je službeni dopis Vladi RH tražeći da se kosti pripreme za ukop jer smo u Donjem Macelju počeli graditi zajedničku grobnicu.

Zaustavljeno je i daljnje istraživanje jer na tom prostoru ima oko 130 jama grobišta. Kako je moguće da se nije išlo do kraja? Zašto se to ne učini danas?

Već sam prije napomenuo da je iz nama nepoznatih razloga

obustavljeno daljnje istraživanje. U ljeto 1992. saborska Komisija prestala je djelovati. Očito po nečijoj naredbi. Sigurno je postojala bojazan da se u ovoj priči nađu imena onih koji su bili aktivni u onom režimu, što ne znači da su bili izvršitelji, ali ne bi bilo lijepo da se spominju njihova imena. A je li bilo uopće i dobre volje i spremnosti da se istini pogleda u oči? Očito da nije postojala spremnost da se tema o komunističkim zločinima stavi na dnevni red. A danas znademo čuti kako treba zaboraviti na prošlost i posvetiti se budućnosti!

U stvari, i u Hrvatskoj i u BiH učinjeno je nedopustivo malo glede dostojnog obilježavanja grobišta i identifikacije žrtava. Ne može biti

sretna ona zemlja u kojoj se hoda po grobištima i kostima, u kojoj se na kostima grade zgrade, ceste, tvornice... Po Vašem mišljenju, kako se dogodilo da s jedne strane govorimo o potrebi istraživanja i dostojnog pokopa svih, a s druge strane to ne činimo? Budući da vrijeme prolazi, to će biti sve teže učiniti...

U Maceljskoj šumi otvorene su tek 23 jame, a više od stotinu jama još nije otvoreno. Te jame nisu obilježene, a nalaze se na području hrvatskih šuma čiji je vlasnik država. Kada se postavlja pitanje tih grobišta i dostojnog obilježavanja, tada nema sugovornika jer nedostaje nam poštovanja prema

žrtvama. Nije moguće sve žrtve ekshumirati jer je i vrijeme učinilo svoje, ali moguće je istražiti svako pojedino grobište i dostojno ga obilježiti. No, to nije obaveza pojedinaca nego države. Uostalom, postoji li uopće u hrvatskoj stvarnosti pojam »vojno groblje« kako to imaju druge civilizirane zemlje?

Prošlo je nekoliko godina od otkopavanja do dostojanstvenog ukopa kostiju 1 136 žrtava partizanskog zlosilja. Prije dvije godine Vašom je zaslugom dovršena i blagoslovljena spomen-crkva Muke Isu-

sove u Donjem Macelju. Što još treba učiniti da bi mjesto stradanja oko 12 000 ljudi bilo dostojanstveno obilježeno i čuvano?

Mislim da smo učinili ono što nam je bila i ljudska i kršćanska dužnost. Nismo dopustili da se ekshumirane žrtve negdje zatrpuju i da ih nitko više ne spominje. Prvo smo na Macelju sagradili grobnicu da bi se kosti hrvatskih mučenika dostojno ukopale. Uostalom, ovo je najveće grobište u našoj Zagrebačkoj nadbiskupiji, tim više što su ovdje živote ostavili naši franjevci, svećenici i bogoslovi. Najviše njih je iz BiH. Ponosni smo na ukop koji se dogodio 22. listopada 2005. jer smo »točku«, koju su mnogi zabetonirali, pretvorili u jedan drugi znak – u znak sjećanja na one koje smo pokopali jer oni su simbol svih onih koji počivaju u još neistraženim

Zakulisne sile u hrvatskoj državi sprečavale su častan odnos prema iskopanim posmrtnim ostacima žrtava. Trebalo je dugo čekati na njihovo dostojno pokapanje, a ni tada ga ne bi bilo da Crkva nije uzela stvar u svoje ruke.

grobištima diljem Lijepe Naše.

Spomen-crkvu Muke Isusove sagradili smo u godinu dana i svečano je blagoslovljena 3. lipnja 2007. Ona je trajni znak da nismo zaboravili one koji su bili žrtve mržnje. Prošle godine započeli smo s postavom križnog puta prema središnjem križu i grobnici. Figure lijevane u bronci rad su akademskog kipara Ante Jurkića. Uz Božju pomoć i pomoć dobrih ljudi nadamo se i to završiti. Svake godine na godišnjoj spomen-misi na prvu nedjelju mjeseca lipnja okuplja se narod iz cijele Hrvatske, BiH i Slovenije, koji vjeruje i koji ne zaboravlja na sve one koji su zbog svoje vjere i domoljublja stradavali i mučenički umirali.

Utemeljena je i »Udruga Macelj 1945.« koja ima temeljno poslanje – širiti istinu o hrvatskim križnim putovima i hrvatskim mučenicima. Udruga je ove godine završila sa snimanjem dokumentarnog filma *Macelj – gora zločina* koji je predstavljen u lipnju ove godine i koji su mnogi hodočasnici ponijeli u svoje domove.

Knjiga Fran- na Živičnjaka

U vječni spomen...

dragocjeno je svjedočanstvo ... On je bio uhićenik s onima koji su u Maceljskoj

šumi završili život. Zapravo ga je spasio OZNIN vodnik koji mu je dao brojne podatke o svemu što se događalo, a znao je puno jer je bio osoba od povjerenja – sam je žicom vezao svećenike i druge žrtve na putu do stratišta. Koliko veliko zlo

vlada u čovjeku da može činiti ono što su i kako su činili uhićenicima? Pogotovo što je riječ o domaćim ljudima, kršćanima, dragovoljcima za poslove smrti? Spomenuta knjiga, ali i brojna svjedočanstva, daje obilje materijala za kazneni progon izvršitelja i nalogodavca – po imenu i prezimenu. Ali, nitko do danas nije odgovarao za tolike zločine. Kako je to moguće i može li ostati sve na svjedočanstvima, bez osobne odgovornosti?

Fran Živičnjak i njegova knjiga svjedočanstava *U vječni spomen...* možemo reći da je temeljno svjedočanstvo jer piše ono što je sam vidio i proživio. Kada je, očito Božjim promislom ostao živ, morao je pobjeći u tuđinu. On je dočekaio svoju Hrvatsku o kojoj su mnogi drugi tek sanjali. Sudionik je i Domovinskog rata, a želio je da istina ostane zapisana pa je zabilježio svoja sjećanja i to mu je bio neoprostiv grijeh. Dakle, za ove naše hrvatske države jednog je dana 1998. nađen mrtav u svojoj sobi. Otrovan je hranom koju

su mu servirali oni koji ga nisu uspjeli likvidirati 1945. U javnosti se nije čulo da je netko pokušavao rasvijetliti to »humano« ubojstvo,

u kojem je hrana bila sredstvo. »Svjedoci partizanskih zločina« više ne govore, a upravo oni nedostaju, kažu neki, da bi se još živući zločinci procesuirali. Mislim da je time sve rečeno, a do danas za te zločine, kao i mnoge druge, još nitko nije pozvan na odgovornost

ni je kažnjen. Oni i danas lijepo žive i primaju visoku boračku mirovinu koju su »krvavo zaslužili« nad ovim hrvatskim narodom.

Europa, pa valjda i svijet, osudili su sve zločine nacizma, fašizma i – komunizma. Dakle, svih totalitarnih režima. Unatoč tomu, u nas se, kad je riječ o komunizmu, ta osuda ne osjeća, dapače, dojam je da se sve žrtve porača i dalje svrstavaju u kategoriju fašista. To čine čak i predstavnici samoga vrha vlasti? Dokad će to biti tako i što treba činiti da se s tim prestane?

Čini se da se naši političari pozivaju na Europu i svijet onda kada to ide njima u prilog, kada žele potvrditi da vuku prave i dalekosežne poteze. Ali, ne spominju ni Europu ni svijet onda kada je potrebno napraviti ozbiljne rezove i rješavati pitanja od kojih se bježi. Tako je i s osudom svih totalitarnih režima pa onda i komunizma.

Nakon 64 godine od počinjenja komunističkih zločina Hrvatski sabor nije jasno rekao ono što je rekla Europa i nije jasno i glasno osudio zločine komunizma. Iz toga možemo naslutiti da i danas u državnim i političkim strukturama postoje oni koji ovo odgađaju.

Međutim, treba jasno reći istinu od koje se bježi: ovdje je riječ o zločinima koji su počinjeni nad zarobljenim vojnicima i civilima, ženama i djecom nakon završetka rata, a da nikome i nikada nije dokazana nikakva krivnja. Riječ je o tome da nisu poštovane ni konvencije ni pravila koja vrijede i za Europu i za čitav svijet. I to

Po svemu sudeći, ima još živućih ubojica, ali hrvatska država prijavu protiv njih drži u ladici, čekajući valjda da pomru.

ne može nitko i ničim opravdavati ma koliko netko bio sklon tzv. antifašizmu.

Žalosno je kada se predsjednik jedne države, koji bi trebao biti predsjednik svih građana, svrstava među lijeve ili desne, među one

Fra Drago, podigli ste spomen-crkvu Muke Isusove, ukopali ostatke otkrivenih žrtava toga strašnog zločina, radite na tome da rane što više zacijele. Iz tog iskustva, kažite za naše čitatelje: Čemu nas uče doga-

na račun njihove žrtve sije osvetu. To bi bila najtamnija ljaga na njihovu spomenu.«

S ovom porukom, poštovani čitatelji, pozivam i Vas da zastanete nad svim onim mjestima gdje je potekla mučenička hrvat-

Na jednoj od obljetnica

koji su se nekada zvali partizani, a danas se kite antifašizmom. Nedavno je Državno odvjetništvo RH na temelju prijave pozvalo na saslušanje nekoliko osumnjičenih »antifašista«, između ostalih i Stjepana Hršaka, no oni su se požalili predsjedniku Republike Hrvatske da se za njih zauzme. On je to i učinio što su nam prenijela i hrvatska javna glasila. Nakon toga nije bilo novih saslušanja jer neki su i danas pred zakonom zaštićeni, privilegirani. Tu je razlog zašto do danas za ove zločine nitko nije odgovarao.

đaji iz svibnja i lipnja 1945., ali i desetljetno razdoblje šutnje te sadašnje nečinjenje?

Naš blagopokojni kardinal Franjo Kuharić, zagrebački nadbiskup, u Maclju kod Lepe Bukve je 1991. rekao nešto obvezujuće za svakoga tko dođe u Macelj: »Osluhnimo kakvu poruku upućuju duše pokojnika s kojima se povezujemo u ovoj euharistiji. Njihova poruka iz vječnosti je poruka opraštanja, pomirenja, mira i ljubavi! Bila bi najteža uvrjeda za njih kada bi netko zlorabio da u njihovo ime potiče na osvetu, da

ska krv koja ne vapi za osvetom, nego za praštanjem i ljubavlju. S tom porukom dođite u Macelj, na mjesto gdje imamo primjer vjernosti, ustrajnosti i ponosa.

Žalosni smo zbog zla koje im je učinjeno, a ponosni što su zlo mučenički podnijeli i ostali vjerni Bogu, Crkvi i svojoj Hrvatskoj! Zato ih ne zaboravljamo, nego ih se s poštovanjem sjećamo i molimo za njih. Neka i oni iz vječnosti mole za nas i za Domovinu koju su sanjali i iz ljubavi prema njoj mučenički umirali! ✍

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

Riječ urednika

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Dok polako nastupa vrijeme novog hrvatskog predsjednika, pred nama je novi broj, sada već prepoznatljivog, glasila Vicepostulature *Stopama pobijenih*. Raduje nas sve jači odjek među čitateljstvom. Očito je da hrvatski nepobjedivi duh živo kuca ispod prividne šutnje.

Od događaja koje bismo kroz proteklo vrijeme mogli izdvojiti svakako na prvo mjesto treba staviti pronalazak i pokop posmrtnih ostataka fra Maksimilijana Jurčića, kao i pet njegovih supatnika. Svjetlo je ponovno pobijedilo tamu. Njihov ubojica, koji je izgleda za »dobro« obavljen posao dobio čin oficira JNA, mislio je da će ih zbrisati s lica zemlje. Međutim, bilo je to nemoguće. Sve da i nismo pronašli fra Maksimilijanove posmrtnne ostatke, on bi ostao u dubokom sjećanju hercegovačkih franjevac, kao i druga petorica u sjećanju svoje obitelji. Nevina žrtva jednostavno uvijek pobjeđuje. Očekujemo još otkopavanje sljedeće masovne grobnice u Vrgorcu s 40-ak pobijenih koji su krajem siječnja 1945. dovedeni iz ljubuške tamnice. Nadamo se da će se i to uskoro dogoditi.

Hvala Bogu i u hrvatskom narodu u BiH pokreće se službeno traganje

za posmrtnim ostacima pobijenih u II. svjetskom ratu. Budući da nemamo svog političkog okvira, onda se na tome počelo raditi na razini općina s hrvatskom većinom. Općina Široki Brijeg, na čelu s načelnikom Mirom Kraljevićem, 4. kolovoza 2009. imenovala je Povjerenstvo za obilježavanje i uređivanje grobišta II. svjetskog rata i poraća na širokobriježkom području. Povjerenstvo je odmah započelo s radom i trenutno skuplja nepohodne podatke spremajući se s njima izići u javnost. Još su neke općine krenule u tom smjeru. Zaista se uvijek nešto može učiniti ako svojim pogledima dopustimo da budu široki.

Podrazumijeva se da Vicepostulatura i dalje traži živuće svjedoke i dokumente glede pobijenih hercegovačkih franjevac. Istina, već je to pri kraju, ali su ugodna iznenađenja uvijek moguća. Molimo, dakle, i dalje sve one koji nam mogu pomoći u tom smjeru da to što prije i učine. U ime pobijenih najljepše im zahvaljujemo.

Ne dajmo se ušutkati. Tražimo i širi-mo istinu jer će nas samo ona osloboditi!

Mir i dobro!

STOPAMA POBIJENIH

Glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«, III., 1 (4),
Humac, 2010

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Vicepostulatura, Trg sv. Ante 1,
88320 Ljubuški – Humac, BiH;
Vicepostulatura, p. p. 1,
20352 Vid, RH

Veza:
tel.: (039) 832-582
faks: (039) 832-585
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Godišnja pretplata:
BiH 6 KM, RH 24 KN, EU 6 EUR,
SAD i Kanada 10 USD

Slanje pretplate i dobrovoljnih
priloga (s naznakom za što):
a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar,
poslovnica Ljubuški:
žiro-račun (BiH): 381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3 EUR; 5 USD

ISSN: 1840-3808

IZ SADRŽAJA

Riječ čitatelja	4	Razgovor	29
Iz ljetopisa	5	Pobijeni	35
Podsjetnik	10	Odjek u umjetnosti	54
Povijesne okolnosti	11	Izdavaštvo	55
Svjedočenje	28	Darovatelji	55